

Predgovor

Mag. Franc Perko, ki je dobro znan kot dolgoletni vesten in zanesljiv odgovorni urednik osrednje gozdarske strokovne revije, je napisal že več knjig o zgodovini gozdarstva. Tokrat se je s pregovorno doslednostjo lotil še posebno zahtevne, obsežne, a hkrati zelo pomembne tematike pogozdovanja krasa. Poglobil se je v številne zgodovinske vire in pripravil sintezo dogajanj, ki jih je bogato dokumentiral s citati udeležencev zahtevnega projekta ter obširno zbirko fotografij in arhivskih dokumentov. Zato že listanje monografije pričara postopno preobrazbo slepeče bele, kamnite in skalovite pokrajine v ocean zelenega klorofila in objem borovcev ter domačih listavcev. Zelo povedni so citati pričujočih; tako tistih, ki so podpirali pogozdovanje, kot tudi nasprotnikov.

Knjiga je pomembna zaradi več vidikov. Prvi je, da se s spoštovanjem zavemo gozdarske dediščine, ki ni pomembna le za ozemlje zdajšnje Slovenije, ampak za celotno regijo in širše. Drugi vidik zadeva izvor načel trajnosti in nege. Kraška krajina je bila pred ogozditvijo primer dolgotrajnega očitnega kršenja načel trajnosti gospodarjenja z naravnimi viri in posledic, ki izvirajo iz tega. Zelo verjetno se je kamnita in prevetrena pokrajina kot svarilo zapisala v kolektivni spomin regije ter opozarjala in usmerjala številne rodove gozdarskih strokovnjakov in laikov pri njihovem ravnanju z naravo. Odločitev za pogozdovanje vsebuje prvine načela nege, ki smo ga kasneje v Sloveniji ponotranjili, in sicer da ukrepanje v gozdu ni podrejeno le optimiziranju pridobivanja naravnih virov (i.e. rudarjenju), ampak vsebuje tudi načrtovana vlaganja za boljšo prihodnost gozda in družbe. Knjiga je ne nazadnje pomembna tudi zato, ker nalije poguma za spopadanje z zdajšnjimi težavami, med katerimi še posebno izstopajo okoljske spremembe. Prilagajanje gozdov na slednje bo terjalo podobno velikopotezno delovanje, pri katerem bi bilo treba srednjeročno postaviti ekološke vloge gozda pred kratkoročni ekonomski interes – po zgledu dejanj naših prednikov – v ekonomsko in tehnološko bistveno skromnejših razmerah na primeru ozelenjevanja krasa.

Prvi del monografije, ki predstavlja zgodnji človeški vpliv na krajino priobalnega dela zdajšnje Slovenije, je zanimiv, ker opisuje dobro premišljene in dodelane načine kultiviranja kraške krajine za potrebe kmetijstva in živinoreje, ki so bili nujni za skromno preživetje. Dandanes si ob pogledu na zaraščajočo kraško vrtačo težko predstavljamo, koliko truda je bilo vložnega, da so na njenem dnu vzpostavili skromen vrtiček in ga obvarovali pred erozijo in pašo. Tudi obseg reje drobnice, ki je v knjigi dobro dokumentiran, presega predstave povojnih generacij. Avtor izpostavlja tudi strateški pomen lesa za Beneško republiko in drastične kazni, ki so doletele kršitelje gozdnih redov. Sledi predstavitev zakonske ureditve pogozdovanja krasa po posameznih deželah in strokovnih razprav, na kakšen način izpeljati pogozdovanje. O veliki sistematičnosti pogozdovanja, dobri organiziranosti, prvih uspehih in neuspehih ter tudi resnem nasprotovanju priča tretji del monografije, kateremu sledi opisovanje opustošenja, ki ga je na kraški krajini povzročila prva svetovna vojna. V tem delu je zelo prepričljivo slikovno gradivo. V petem delu je opisan zastoj na področju pogozdovanja, ki ga je sprožila pripojitev krasa Italiji. Za tem je opis ponovnega zagona pogozdovanja po koncu druge svetovne vojne, začetkov sistematičnih znanstvenih raziskovanj in razlogov za postopno ukinitvev pogozdovanja. V zaključnem delu avtor predstavi razvoj in raznolikost uporabljenih načinov pogozdovanja in sklene z osebnim pogledom na ekološki, ekonomski in kulturni pomen projekta z zdajšnje perspektive.

Monografija bo pritegnila gozdarske strokovnjake, naravovarstvenike in tudi laike, popotnike in turiste, ki jih kraška krajina privlači vedno znova. Delo hkrati odpira tudi nova vprašanja glede začetkov pogozdovanja in vpliva dogajanj na krasu na razvoj gozdarstva v regiji in širše. Zgodba pogozdovanja krasa in zdajšnja problematika nadaljnega usmerjanja sukcesijskega razvoja kraškega gozda sta le površno znani širši javnosti. Smiselno bi bilo razmišljati o snovanju informacijskega centra o kraškem gozdu, da bi domačin in naključni obiskovalec, poleg vseprisotnih zgodb o pustošenju prve svetovne vojne, lahko zajel tudi delček gozdarske in naravoslovne zgodovine. Avtorju mag. Perku smo zato hvaležni za opravljeno delo, ki je obogatilo nastajajoči mozaik gozdarske

zgodovine. Monografija nas hkrati zavezuje k nadaljnemu širjenju zgodbe o uspešnem popravljanju napak v ravnanju z naravo in k bolj smelemu delovanju na področju gozdarstva nasploh.

Prof. dr. Jurij Diaci